УДК 336.71(477)

Левчук О.М.
старший викладач кафедри
фінансів і кредиту
Харківського економіко-
правового університету

Аналіз стану банківської системи України в умовах економічної кризи в державі

Анотація. У статті розглянуті та з'ясовані особливості банківської діяльності в сучасних умовах, досліджено вплив нестабільного політичного стану на банківську систему України. Розглянуті фактори, що призвели до кризи в банківському секторі. Проаналізовані заходи, що запропоновані Національним банком України для врегулювання стану банківської системи.

Ключові слова: банківська система, банківський капітал, криза у банківській сфері, конкурентоспроможність, кредитний портфель, національна економіка, фінансові резерви, монетарна політика.

Аннотация. В статье рассмотрены и выяснены особенности банковской деятельности в современных условиях, исследовано влияние нестабильного политического положения на банковскую систему Украины. Рассмотрены факторы, которые привели к кризису в банковском секторе. Проанализированы меры, которые были предложены Национальным банком Украины для урегулирования состояния банковской системы.

Ключевые слова: банковская система, банковский капитал, кризис в банковской сфере конкурентоспособность, кредитный портфель, национальная экономика, финансовые резервы, монетарная политика.

Annotation. The article reviewed and clarified the banking activity in modern conditions, investigated the influence of the unstable political situation in the banking system of Ukraine. The factors led to the crisis in the banking sector. Analyzed the measures that have been proposed by the National Bank of Ukraine for the settlement of the banking system.

Key words: the banking system, banking capital, the crisis in the banking sector competitiveness, the loan portfolio, the national economy, financial reserves, monetary policy.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Удосконалення фінансово-кредитного механізму державного управління економікою, національного господарства передбачає відповідну реформу банківської системи. Особливість реформування банківської діяльності в сучасних умовах полягає в тому, що вона підверглась значному впливу зовнішніх факторів, які насамперед пов'язані з тим, що у 2014 році Україна пережила безпрецедентне поєднання політичної, фінансово-економічної та банківської криз. Конфлікт на сході України разом із накопиченими у попередні роки макроекономічними дисбалансами зруйнували макрофінансову стабільність держави. Основним завданням Національного банку у цей складний період є втілення радикальних і системних мір по врегулюванню нестабільного стану банківської системи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Аналіз літературних джерел дозволяє судити про те, що до початку фінансової кризи все частіше вітчизняними вченими-економістами та практиками висловлювались думки про зростання ризиків у банківській системі, зокрема через агресивну кредитну політику банківських установ. Саме через це активізуються дослідження забезпечення стабільності банківської системи та її позитивного впливу на економічний розвиток країни. Дослідженню проблем розвитку банківської діяльності в Україні в сучасних умовах присвячені праці таких вітчизняних вчених-економістів, як О. Васюренко, О. Дзюблюк, О. Другов, О. Іваницька, І. Красюк, І. Лютий, М. Савлук, Т. Смовженко та ін.

Банківська система України в 2014 році зазнала значних негативних змін, пов'язаних, перш за все, з нестабільним політичним, економічним та фінансовим станом. У 2014 р. ВВП скоротився на 6,7% (за оцінками НБУ). Дефіцит Зведеного бюджету України (разом з НАК «Нафтогаз України») перевищив 10% від ВВП. Гривня знецінилася майже вдвічі. Інфляція зросла майже на 25%. Дефіцит зведеного платіжного балансу сягнув 13 млрд. дол. США. Золотовалютні резерви знизилися до критично низького рівня. Банківська система втратила третину депозитів.

У 2014 році Україна відмовилася від багаторічної де-факто прив'язки курсу гривні до долара США. Відбувся болісний, але необ-

хідний перехід від штучно стабільного до гнучкого обмінного курсу гривні, який визначається фундаментальними чинниками ринку: попитом та пропозицією. Україна не перша з тих країн, що змінювали монетарний режим в умовах жорсткої економічної кризи, але жодна з них ще не робила цього в умовах військового конфлікту. Відхід від штучної стабільності гривні був вимушеним, але єдиним вірним та виваженим кроком в критичних умовах, що склалися в державі.

Відповідальність за теперішнє і майбутнє країни всі гілки та органи влади несуть солідарно. Потрібна їх ефективна співпраця, тільки разом можна розбудувати нову державу, віддану принципам ринкової економіки. Узгоджена національна модель регулювання як всієї економіки, так і фінансового ринку, має бути не тільки створена, але й запроваджена. Адже реформування монетарної політики і банківської системи є необхідною, але не достатньою умовою для переведення всієї економіки на нові «рейки».

Тож, головними викликами, що постали перед Україною у 2015 році, насамперед є: ескалація військового протистояння, повільне впровадження структурних реформ, розбалансування державного бюджету, зниження економічної активності, погіршення платіжного балансу, відплив депозитів та суттєве скорочення обсягів кредитування. Як результат – посилення загрози формування інфляційно-девальваційної спіралі.

Перелік загроз-2015 майже не відрізняється від аналогу 2014 року. Це лише підтверджує те, що невирішені проблеми самі по собі нікуди не зникають – їх потрібно вирішувати.

Зниження сукупного попиту і перетікання заощаджень з банківського у позабанківський сектор істотно звужують можливості Національного банку в частині регулювання грошово-кредитного ринку і, відповідно, – досягнення стабільно низьких темпів інфляції. Для врегулювання цієї ситуації НБУ розробив низку заходів і поставив ряд завдань, основними з яких є :

- подальше вдосконалення системи прийняття рішень з монетарної політики та її операційного механізму; використання Національним банком в якості операційних орієнтирів монетарної політики чистих міжнародних резервів та чистих внутрішніх активів, а також обсягу монетарної бази. Регулювання грошової пропозиції відбуватиметься шляхом впливу на ліквідні кошти, наявні у розпорядженні банків;

- суттєве посилення ролі облікової ставки, як базової ставки монетарної політики: процентні ставки за інструментами регулювання

ліквідності будуть визначатись у тісній прив'язці до її рівня;

- у міру стабілізації ситуації на грошово-кредитному ринку поступове скасування адміністративних заходів, запроваджених у терміновому порядку для стримування тиску на платіжний баланс.

- виявлення реальних обсягів операцій з пов'язаними особами та вжиття заходів, спрямованих на їх зменшення;

- посилення відповідальності, в тому числі шляхом встановлення кримінальної відповідальності, керівників банків, власників істотної участі та інших пов'язаних осіб за діяльність, що призводить до неплатоспроможності банків;

- проведення оцінки якості активів банків з метою визначення потреби в додатковій капіталізації банківських установ;

- подальше очищення банківської системи від фінансових установ, які є неплатоспроможними, здійснюють відмивання грошей та не дотримуються вимог законодавства.

Вирішення складних завдань у кризовий період потребує витримки та чіткої координації дій. Потрібно бути готовим до тривалого протистояння, перемога в якому вимагає максимальної консолідації усього суспільства, усіх гілок влади.

Література:

1. Геєць В.М. Іноземний капітал у банківській системі України / В.М. Геєць // Дзеркало тижня. – 2011. – № 26. – С. 31-34.

2. Диба М.І. Капіталізація банківської системи як чинник підвищення надійності економіки України / М.І. Диба, Є.С. Осадчий // Фінанси України. – 2011. – № 6. – С. 77-83.

3. Кириченко О.А. Економічна безпека банківської системи України в умовах глобальної фінансової кризи / О.А. Кириченко, С.В. Мелесик // Актуальні питання економіки. – 2010. – № 8. – С. 73-78.

4. Майборода Л. Основні підходи до проведення аналізу розвитку банківського сектору / Л. Майборода // Вісник НБУ. – 2011. – № 1. – С. 49-53.

5. Сидорова А.В. Ефективність банківської діяльності : статистична оцінка та моделювання / А.В. Сидорова, М.А. Жмайло // Статистика України. – 2014. – № 1 (48). – С. 46-53.

6. Стрельбицька Л.М. Основи безпеки банківської системи України та банківської діяльності : [монографія] / Л.М. Стрельбицька, М.П. Стрельбицький. – К. : Кондор, 2009. – 598 с.

7. Уманцев Ю. Конкурентна політика на ринку банківських послуг у контексті глобалізації / Ю. Уманцев // Банківська справа. – 2010. – № 5. – С. 57-61.

8. Яременко С. Падіння фінансово-банківського сектору – основна причина економічної кризи в Україні / С. Яременко // Економічний часопис-XXI. – 2010. – № 8. – С. 87-93.